

51

8/17

History and
customs of
Monyebodi
Tribe

Mr. Solomon Mokoditsoa,
Monyebodi School, 0 ⁶ ⁷
c/o Mr. Whitehead, rec
8/30
P.O. Bochum,
Via Pietersburg.

P.P. 1-5
A.

indexed
K34/17

Monyebodi Tribe.

Ke ba letokô la xa Bamatlala.
Ke setho se sengwe sa Borening ba xona.
Monyebodi e bile motho yo a Hoxilexô
xa Matlala xo yo dula thabeng ya
Makxabeng e lexo mabapa le Blaamoberg.
Morêna wa pele wa Makxabeng e bile
Santlô. Santlô a twala morwa Phikila.
Phikila a twala Masilô xoba
Hamaklanyana.

Hamaklanyana o bile le basadi ba
babêdi e lexo môrôdi wa Ngwêpê e
moxôlô. Mosadi yo monyenyane e be e le
môrôdi wa Lerapêdi.

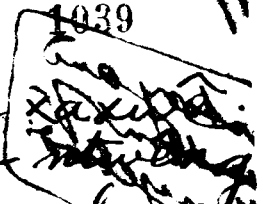
Mosadi moxôlô Ngwêpê o bile le ngwana
wa ~~masimane~~ mosetsana, ku xa mosadi
e monyane, bana ya ba ba babêdi.
E moxôlô e be e le Ngwakô.

Ngwakô ya ba morêna, mme a tšeya
mosadi ka lapeng la mmamôxôlô wa
xaxwê, xomme a twala Shikô.

Shikô ena a nyala môrôdi wa
Matwiokwane rakxôlô wa morêna
Leboxo ya axilêxô xodimo xa thaba
ya Blaamoberg. Yêna a twala ba le
bava ba bararô. Emôxôlô e bile
Mapotla. Yo monyane Lerapêla
Morathô wa bona ka phela ya ba Phuntshu

2

(51) Mapetla o ile a bolawa ke dira
tša Mathebêlê a xa laka ka
selemô sa 1878, K34/17

Lerapêla moratho wa
ya bolawa ke Maburu
ya xa Mmalebosco ke a
le Maburu. Lerapêla o botaihu
xe a thusa malome wa xaxwê e
lexô morêna Leboso.

Xe Lerapêla a bulailwê, borêna
bywa sata bo tšewa ke Phuntshi
Xo ile xware ka selemô sa
1921 Mmusô wa fêtole ba xa
Monyebodi xore ba be ka fase
xa Morêna Mmalebosco; ke
ka baka lê ba filêscô Leboso
dipôtlase tšeo tša xa Monyebodi
xore e be lokase ya xaxwê.

Ke lona baka leo le dirilexo xore
nasea ya xa Matlala e fiwê
Lebosco; efêla xo se kxôtsô tabeng
yoo e somilê xo ke mmusô ka
bana ba Matlala.

Ka yêno setubê se tšerwê ke
Daniel Monyebodi.

Xe dikxôsi tše di busa xo ile xa ba
le tlala e kxôlo; batho ba phêla ka
xo êpa mottlôpi, ba êja wôna.

Xe xo busa Daniel Monyebodi xa xo yaka
xa ba le tlala e byalôka ya Mottlôpi.

(Invasions) Ba xa Matlala ba ile ba lwa
xe ba Molêtsê.

51

51

A.

1032

(floods)

K34/17

Mona Makxabeng xo ile xa ba le
puta e Kxolo, e batho ba ilexô ba e
bitsa Mokutušôla, Pula yeo e ile
ya tlatsa Moêdi wô o thomêxaxô xodimo
xa thaba ya Makxabeng.

Kxaupsi le thaba ye le ka xare xa moêdi
xo lee xo na le dintiô tša Marêna.
Ngwakô wa Makxabeng le batho ba
xaxwê.

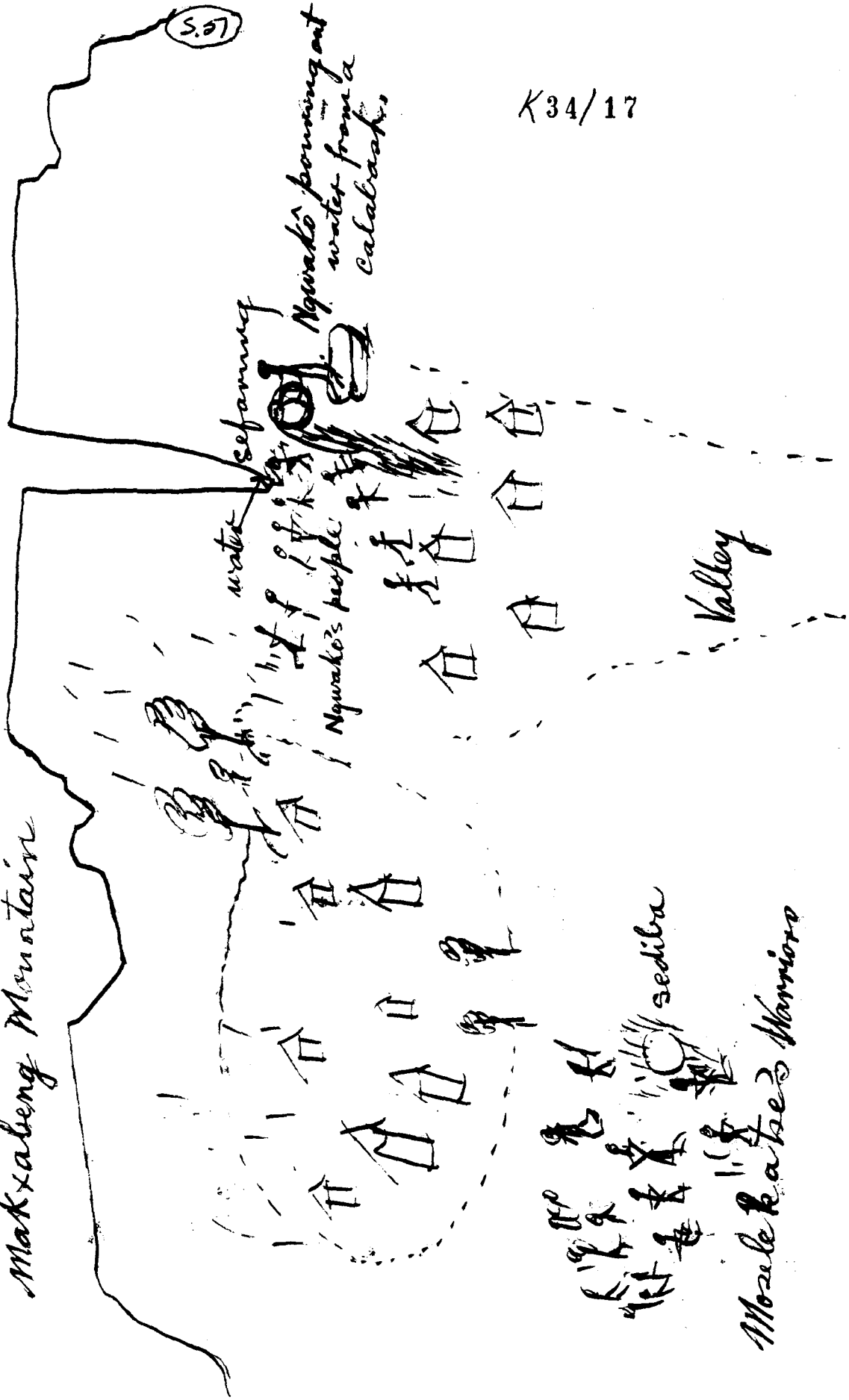
Moêdi o ile xe o tlêze wa Kxopa
Mokxêkôlô wa ka motšeng.

Xe Moselekatse a feta le madira a
a xaxwê, o ile a feta ka mo Makxabeng
feli xa ~~mo~~ mohlaba o montši,
a rata xo bulaya Ngwakô le batho
ba xaxwê; ke xe Ngwakô le batho ba
xaxwê ba namêla thaba ya Makxabeng
ba dula ka sefaring sa yôna, mo xo
le xo le mêtse u tšwaxô ka fase xa
lefika.

Moselekatse ka xobane a lapile, le xona
a theaba xo namêla thaba, le mohlaba,
a dula sedibeng ka fase xa thaba, u xoêlêla
Ngwakô a re; "Le xe o ka dula xodimo xa
thaba mêtse o ka se a bone." ke xe Ngwakô
a e ka mêtse ka xapana, a ema xodimo
xa lefwika, a falatsa mêtse Moselekatse
le madira a xaxwê ba mmôna.
ke xe Moselekatse a tšêxa a feta, a ya
Bokxalaka.

K34/17

Makxabeng Mountain

51

51

Mr. Solomon Mokoditso, 3
 Monyeboodi School,
 c/o Mr. Whitehead, K34/17
 F.O. Bochum.

d.

Diritō

Seritō sa noka e bitšwaxo Mmamoxanwa
 ke se:—

Mmamoxanwa a kobo di mathatha.

sa phoofôlô ke se:—

Mkwê sebata se ya moreneng, thomo
 ya mafika.

Seritō sa thaba Makxabeng ke se:—

Makxabeng; Makxabeng; Makxaba
 a mmasewêla; Xo wêlang?
 Xo wêla tlou, Chukudu e ya
 ka lenaka.

51

Mr. Solomon Mokoditsoa,
Monyebodi school,
c/o Mr. Whitehead,
P.O. Bochum.

K34/17

C.

Blaypots.

Kasadi xoba banwana ba be ^{ba} epa ma u a
letsopa, ke a epilwê ba a thapisa ka meetse,
ba a tuxe xore a khakane xabotse. ka lona.
letsopa la xo susiwa botse jba dire nkxokob
e kxolo ya xo lekana pitsa, ba e phule mo letse
boxare, ba e kxori xo finlila e twana le
pitsa. ke e bopilwê ba be ba ethala methalo
ya xo e kxabisa. ke e thadiwê e be tlotswa
phoomo xe e omile. ~~ke e tloditswê phoomo~~
e be e fiswa. ke e jesitswê e be e
kxakolwa ka xo tlatsa ka meetse xore a be
ka mo xo yona matsatsi a matsi xoba ba
bedise meetse ka yona.

Preparing food.

Ba be ba tšeya makxaxa ba a šile. ka
lwala, ba tšene bopi ba bo šilele xore
moroko, matske, le bopi di boêk thokô.
Xe bopi ho le xona ba be ba nadiya pitsa,
e re xe e bela ba e fehle xomme ba dire
boxobê.

Xe ele mmidi, ba be ba ô hlobola, ba re
xe ba hlobotse, ba tutetse meetse a xo
lobêxa mabêlê, ba tle ba a nuke, ba
a lesa a kxama. ke a kxamile, ba a
setle ba dire bopi byaloka xe ba dirile
xe ba šelêla (makxaxa) bopi bya makxaxa.

Xe ele tše dingwê tše swanaxô le
dinawa, ditso, etc. ba be ba dipeya.

(5.5) Building a new village. K34/17

La pele ba be ba rera ka xo axiwa xa motse o mofswa. Xe ba rerele ba be ba bitsa nyaka xore e tle e laole xore ba klome motse mo kae. Nyaka e tla somisa ditaola tsa yona. Xo ditaola xo tla ba le ye e supa xo mo ba tswane laxo xo axa xona.

Ba be ba re xe ba axile motse, ba axe thêtamotse, e re sefekong sa yona thêtamotse ba ipelle patla e naxo le dihlare dihlare tsa xona di dikanetše lexôra kamoka, di thibele baloi xo tšena ka mokong xore ba loye ba' ba lexo ka motšeng.

Mong a motse e be e le yena ya lefaxo nyaka e e somisitšexo ditaola tsa yona

Leina la patlana e bewaxo mo sefekong ke "Mphetso."

Birth.

Xe ngwana a belexwa xo be xo bitswa mmatswale. Xe ngwana a belexilwê xore tate a ngwana a bolaye pudi. Mokxopa wa pudi eo o dire thari ya ngwana. Ngwana xe a bonwa o be a (lefswa) lefiwa. Motho o be a rongwa xo kxosi xo e tsebisa ka xa ngwana o mofswa.

51

5

8

51

Mr. Solomon Mokoeditoa,
Monyebodi School, K34/17
C/o Mr. Whitehead
P.O. Bochema.

at an illness.

(Xe motho wa Kxatê a lwala)

Xe batho ba Kxatê ba lwalétwa
ke motho ba be ba re o tōilwê.
Xe xo le byalô, ba na ma ba
vitee nyaka xo tla xo mo alafa.
Ha ntlong ya molwêtsi xo be xo
sa tsewê ke batho ba bantši ka
xobane ba be ba tshaba xore ba ka
na ma ba fetšiša molwêtsi.

Xo be xo tseba nyaka e moalafang
le batwadi ba molwêtsi fela
le dijô o be a apuyêwa ke wa xabô.

Nyaka e be e thokxola xe e nyaka xo
tseba bolwêtsi bya molwêtsi. Ba ka
xa molwêtsi ba be ba lefa Sephuthulla
thêbêlê e lexô pudi, le xo patêla nyaka
ka xo tlala.

Molwadi xe a be a bolawa ke klôsô
o xe a lômêxwa ka lenaka la pudi
xoba la, kxomo. Xe nyaka e dira
ka mokxwa o byalô, e be e re e
fukôtša madi.

P. T. O. End S. 51

5.57

K34/17 12

17

Xe molwêtsi a bolawa ke 1025 ka
 teng, Nyaka e be e re o na le seleso,
 e name e mafe dihlare xore a nwê,
 xe a nwêlê o be a hlatsa, e re
 xe a hlatsa nyaka e na me e fôse
 seokwa xoba selô se sengwê ka
 xodimo xa mahlatsa a molwêtsi,
 Molwêtsi o tlane e a bona seokwa
 ka xare xa mahlatsa, a kxôlwê xore
 e be e le sona se mo kwêšaxô
 bôhlôkô. ka xo kxôlwa, o be a na
 me a fôlô, nyaka e na me e
 thakxale, e ithôriše xore e kxôna
 xo alafa balwêtsi xo na e buditše
 molwêtsi mawka Molwêtsi o
 fôdilê ka xo tshêpha xore seokwa
 ke sona se se be se mo kwêšaxô
 bôhlôkô.